

مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر
مقام معظم رهبری

استاد راهنما: سرکار خانم زهرا محمدی

پژوهشگران: راحله ناصریان صنعتی، شراره منصور شعار، پریسا چغاگلانی^۱

چکیده

سبک زندگی در انقلاب اسلامی با مفهوم عقل معاش، که همان « شیوه زیستن » است، یکسان می باشد؛ یعنی عقلی که به انسان می گوید چطور باید زندگی کرد. کارکرد این عقل در راستای چگونگی تدبیر زندگی، چاره اندیشی درباره معضلات و مشکلات زندگی مناسب و مطلوب قرار دارد تا انسان را به حیات طیبه رهنمون کند. سخن از مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی آن هم از منظر مقام معظم رهبری یکی از مسائل پراهمیت روز جامعه اسلامی می باشد که مؤلفه ها و مبانی از دیدگاه ایشان در ابعاد مختلف بیان شده است، لذا هدف اصلی نوشتار حاضر بررسی مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر مقام معظم رهبری است که بر اساس روش توصیفی - تحلیلی نگارش یافته است و از مهمترین دستاوردهای این پژوهش می توان به مبانی دینی و اعتقادی و مبانی رفتاری و عملی و مبانی بینش سیاسی اشاره نمود.

کلید واژگان

مبانی معرفتی - سبک زندگی - انقلاب اسلامی - مقام معظم رهبری.

^۱ - حوزه علمیه امام خامنه ای (مدظله العالی)، استان کرمانشاه.

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران یکی از رخداد‌های بی نظیر دوران معاصر در تاریخ بشریت است که منشأ آثاری بس شگرف در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... در داخل و خارج از کشور ایران شد. مقام معظم رهبری پدیده سبک زندگی انقلابی را دگرگونی بنیادی می‌داند که بر اساس آن پایه‌های غلطی برچیده می‌شود و پایه‌های درستی به جای آن گذاشته می‌شود با بررسی در اندیشه‌های مقام معظم رهبری، مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی به طور خلاصه عبارتند از: «جهان بینی اسلامی»، «عدالت، موازین و ارزش های اسلامی»، «نظام امامت»، «آگاهی و ایمان مردم»، «حرکت و پیش گامی متقیان» و «قیام قهرآمیز توده های مردم و آزادی».

امروزه متأسفانه تلاش دشمنان بر این است که همه جوامع اسلامی را در مقابل نظام مقدس جمهوری اسلامی قرار داده و مبانی معرفتی در سبک زندگی در انقلاب اسلامی را مفهومی کهنه و تاریخی جلوه دهند. توقف افکار و عمل انقلابی مسئولان و مدعیان خط امام و رهبری در هراس بودن دشمنان به خصوص استکبار جهانی از سبک زندگی اسلامی و انقلابی و ویژگی های انقلابی بودن مردم و نسل جوان کشور از یک طرف و تلاش استکبار در جهت عوض کردن مسیر مردم و رویارویی نسل جوان با انقلاب اسلامی تلاش فتنه گران و خواص بی بصیرت برای ایجاد نا امنی در کشور و فاصله انداختن بین مردم و نسل جوان و پرتلاش با نظام اسلامی از سوی دیگر از جمله دلایلی هستند که بحث از شناخت مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب از منظر مقام معظم رهبری را ضروری و مهم جلوه می دهد.

سبک زندگی در انقلاب اسلامی با مفهوم عقل معاش، که همان « شیوه زیستن » است، یکسان می باشد؛ یعنی عقلی که به انسان می گوید چطور باید زندگی کرد. کارکرد این عقل در

راستای چگونگی تدبیر زندگی، چاره اندیشی درباره معضلات و مشکلات زندگی مناسب و مطلوب قرار دارد تا انسان را به حیات طیبه رهنمون کند.

سبک زندگی اسلامی چند سالی است که در ایران اسلامی مطرح شده و بیش از هر کس رهبر فرزانه انقلاب به گفتمان سازی در این موضوع مهم اهتمام داشته است، رسیدن به سبک زندگی مطلوب اسلام و ارزیابی سبک زندگی موجود در جوامع مسلمان در گرو دانستن شاخص های زندگی اسلامی است. معظم له در سخنرانی ها و بیاناتشان به صورت هدفمند و مهندسی شده موضوع سبک زندگی را تبیین نموده اند که نوشتار حاضر در نظر دارد تا مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر مقام معظم رهبری را مورد بررسی قرار دهد.

تبیین مسأله :

مفهوم سبک زندگی در انقلاب مانند بسیاری از پدیده های اجتماعی دیگر دارای تعریف واحد و متفق میان همه نیست. شاید به تعداد اندیشمندانی که درباره آن به بحث پرداخته اند، از سبک زندگی در انقلاب تعریف ارائه شده است.^۱ سبک زندگی در انقلاب در عصر امروزی یک مفهوم اجتماعی پیدا کرده است که با اصطلاحات فلسفی نزدیک است؛ نه با اصطلاح لغوی. رهبر معظم انقلاب بارها در دیدارهای مختلفی که با مردم و مسئولان داشته اند بر سبک زندگی انقلابی و مبانی معرفتی آن تأکید نموده اند، نمونه های مختلفی از مبانی معرفتی مانند اعتقاد و ایمان، وحدت، اخوت و برادری و... که باعث پابندی مردم در زمان انقلاب به مبانی و ارزش های انقلاب اسلامی، آرمان های انقلاب اسلامی و... می شد و همچنین همت بلند در رسیدن به آن پابندی به استقلال کشور، حساسیت در برابر دشمن و عدم تبعیت از آن ها و تقوای دینی و سیاسی را به عنوان مهمترین آثار مبانی سبک زندگی معرفتی در انقلاب اسلامی ذکر کرده اند.

^۱ - مشیرزاده، «نگرشی اجمالی به نظریه های انقلاب در علوم اجتماعی، انقلاب اسلامی و ریشه های آن»، ص ۱۵.

اهمیت و ضرورت موضوع :

انقلاب تاریخ ساز کشور ایران، بر اساس اعتقاد به معارف اسلامی و با رهبری امام خمینی(قدس سره) توانست جاهلیت شاهنشاهی را سرکوب کند و چون پیروزی انقلاب اسلامی بر اساس رهنمود مراجع تقلید و روحانیت جهان تشیع و اسلام بود، سبک زندگی انقلاب به سمت معارف دینی و اسلامی پیش می رفت لذا حفظ سبک زندگی آن زمان و دستاوردهای آن نیز بر همین اساس بوده و غفلت از زیربنای انقلاب و انحراف از رهنمودهای مقام معظم رهبری زمینه شکست و انهدام کاخ رفیع قسط و عدل را فراهم می آورد. به همین دلیل از دیدگاه مقام معظم رهبری شناخت مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی موضوع مهمی است و این موضوع را باید یکی از کلیدواژه‌های رهبر عظیم الشان انقلاب در بیانات چند ده ساله ایشان دانست. از آن جا که تداوم انقلاب اسلامی نیاز به همکاری مسئولین، مردم و دولتی انقلابی دارد، بنابراین تاکید؛ انگیزه‌ی تدوین چنین اثری همین امر بوده است تا هر چه بیشتر، مفهوم، منابع و مظاهر مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از کلام رهبر فرزانه انقلاب مشخص گردد.

هم چنین به فرموده مقام معظم رهبری، شناخت مبانی معرفتی در سبک زندگی انقلابی یعنی حفظ و حراست از حاکمیت ولایت فقیه در برابر توطئه‌های دشمنان، دشمنان انقلاب اسلامی فقط به دنبال از بین بردن حاکمیت اسلام، قرآن و ولایت فقیه نیستند بلکه هدف آنها از بین بردن و لفه‌های اساسی و مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی می‌باشد که از این طریق همه فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی مسلمانان را در جامعه اسلامی از بین ببرند. بنابراین ضرورت دارد که این موضوع مورد پژوهش قرار گیرد.

اهداف تحقیق :

هدف اصلی : بررسی مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر مقام معظم رهبری .

اهداف فرعی :

(۱) شناخت مفهوم سبک زندگی اسلامی .

(۲) شناخت مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب از بیانات رهبری در ابعاد دینی، تربیتی و

سؤالات تحقیق :

سؤال اصلی : مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر مقام معظم رهبری کدامند؟

سؤالات فرعی :

(۱) سبک زندگی اسلامی از چه مفهومی برخوردار است؟

(۲) مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب از بیانات رهبری در ابعاد دینی، تربیتی و ... کدامند؟

پیشینه موضوع :

پیشینه موضوع مبانی معرفتی سبک زندگی در انقلاب اسلامی از منظر مقام معظم رهبری به سال ۱۳۵۷ بر می‌گردد این موضوع در اوایل پیروزی انقلاب اسلامی ظهور بسیار ویژه‌ای در جامعه داشت و از شاخص‌ها و مؤلفه‌هایی در آن زمان برخوردار بود و در عصر امروز هر چند پیشینه‌ی این مسئله در طول سالهای گذشته همواره در بیانات و مواضع رهبر معظم انقلاب ظهور و بروز داشته است، اما به نظر می‌رسد در دیدارها و بیانات اخیر ایشان تمرکز محسوسی بر روی آن وجود دارد زیرا امروزه سبک زندگی انقلابی از منظر رهبری، مسئله‌ای است که پس از گذشت سالها از وقوع پدیده انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷، هم چنان زنده و محل بحث است.^۱

^۱ - حسینی زاده، انقلاب اسلامی ایران چرایی و چگونگی رخداد آن، ص ۵.

فهرست منابع و مآخذ

* قرآن مجید ، ترجمه حسین انصاریان، قم : نشر اسوه ، ۱۳۸۳.

۱. ابن منظور ، محمد ابن مکرم، لسان العرب ، بیروت : دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۸.
۲. افتخاری، اصغر، اقتدار ملی (جامعه شناسی سیاسی قدرت از دیدگاه امام خمینی «ره» ، چاپ اول ، تهران: سازمان عقیدتی نیروی انتظامی ، ۱۳۸۰.
۳. امانی ، مهدی ، لغت نامه جمعیت شناسی ، تهران : نشر دانشگاه تهران ، ۱۳۵۴ .
۴. بروجرودی ، محمد ، گسترش و نوسازی تمدن اسلامی، قم : نشر هادی، ۱۳۷۵
۵. برینتون، کرین، کالبد شکافی چهار انقلاب، ترجمه: ثلاثی، محسن، نشر نو، تهران، ۱۳۶۶.
۶. بشریه، حسین، انقلاب و بسیج سیاسی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۸۸.
۷. تمیمی آمدی ، عبدالواحد حمید ، غرر الحکم و درر الکلم، بیروت : دارالصادر ، ۱۴۰۷
۸. خامنه ای ،سید علی ،بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ، ۱۹ شهریور ۱۳۹۴.
۹.، بیانات مقام معظم رهبری ، در دیدار با معلمان و فرهنگیان ، ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۵
۱۰.،بیانات مقام معظم رهبری در بیست و دومین سالگرد امام خمینی، ۱۴/۳/۱۳۹۰
۱۱.، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ، ۱۹ شهریور ۱۳۹۴.
۱۲.، بیانات در دیدار طلاب و فضلا و اساتید حوزه علمیه قم ۱۳۸۹/۷/۲۹
۱.، بیانات در مراسم نوزدهمین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی(ره)

۱۴/۰۳/۱۳۸۷

۲. جمشیدی، محمدحسین، اندیشه سیاسی شهید رابع سید محمدباقر صدر، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۷
۳. جمعی از نویسندگان، تعلیم قرآن، تهران: نشر سپاه، ۱۳۸۵.
۴. حاجی صادقی، عبدالله، "اقتدار مردمی در نظم سیاسی اسلام"، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات بسیج، سال دهم، شماره ۳۵، سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج، تهران، ۱۳۸۶.
۵. حسینی طهرانی، محمد حسین، نور ملکوت قرآن، مشهد مقدس: نشر مؤسسه نور ملکوت قرآن، ۱۴۲۷
۶. حسینی زاده، سید محمد علی، انقلاب اسلامی ایران چرایی و چگونگی رخداد آن، قم: معارف، چاپ سوم، ۱۳۷۹.
۷. حسینی زنجانی، سیدعزالدین، شرح خطبه فدک حضرت زهرا (س)، چاپ یازدهم، قم، مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه عملیه قم، ۱۳۸۳.
۸. حق پناه، رضا، جایگاه قانون و قانون‌گرایی در قرآن، فصلنامه‌ی اندیشه حوزه، ۱۳۷۷، شماره ۲، تهران.
۹. حکیمی، محمدرضا، امام در عینیت جامعه، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۵. ص ۱۲۸.
۱۰. خاصی، فاطمه، آسیب‌شناسی دینداری در جامعه امروز ایران، تهران: نشر جوهر حیات، ۱۳۹۰.
۱۱. دبیرخانه تبیین اندیشه‌های امام و مقام معظم رهبری، سیری در اندیشه‌های دفاعی امام (ره)، ج ۵، تهران: نشر دفاع، چاپ اول، ۱۳۷۹

۱۲. دستغیب، سید عبدالحسین، بندگی راز آفرینش، تصحیح سید محمود هاشم دستغیب، ج اول، کتابخانه مسجد جامع عتیق شیراز،
۱۳. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران: نشر ستایش.
۱۴. ذوعلم، علی، "تحول ارزشهای اجتماعی پس از پیروزی انقلاب اسلامی"، کتاب جرعه ی جاری (سی مقاله پژوهشی پیرامون انقلاب اسلامی)، چاپ اول، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه ی اسلامی، تهران، ۱۳۷۷.
۱۵. راغب اصفهانی، محمد حسین، مفردات الفاظ قرآن، قم: هاجر، ۱۳۸۵.
۱۶. رنجبریان، مهدی، دیباچه خروش، تهران: نشر عابد، ۱۳۹۰.
۱۷. زکی، حسینی، مجله فرهنگ جهاد - شماره ۵۰، تهران، ۱۳۸۶.
۱۸. سالمی، فرزانه، دموکراسی مسموم، هفته نامه تحلیلی-خبری شهروند امروز، تهران: شماره ۳۹، ۱۳۸۶.
۱۹. شعائری نژاد، علی اکبر، فرهنگ علوم رفتاری، انتشارات سوده، چاپ اول، جلد اول، تهران، ۱۳۸۳.
۲۰. صدیقی، کلیم، نهضت های اسلامی و انقلاب اسلامی ایران، تهران: انتشارات اسلامی، ۱۳۷۹.
۲۱. طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه: سید محمدباقر موسوی همدانی، چاپ پنجم، قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۷۴.
۲۲. علاقه بند، علی، مدیریت اسلامی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی - واحد علامه طباطبایی، چاپ هفتم، ۱۳۸۹.
۲۳. علی بابایی، غلام رضا، فرهنگ علوم سیاسی، تهران، نشر ویس، ۱۳۶۹.

۲۴. عمید ، حسن، فرهنگ فارسی عمید ، تهران: نشر دانشگاه ، ج ۱ ، ۱۳۸۴.
۲۵. عیوضی، محمد رحیم، درآمدی تحلیلی بر انقلاب اسلامی ایران، قم: نشر معارف، ۱۳۹۱
۲۶. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۱ .
۲۷. قنبری، آیت، اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری، تهران: زمزم هدایت، چاپ اول، ۱۳۸۶.
۲۸. کلینی ، محمد بن یعقوب ، اصول کافی، بیروت : دارالعلم ، ۱۴۰۷.
۲۹. کارگیر ، رحیم ، مقاله بصیرت اخلاقی در عصر ظهور ، فصلنامه علمی و تخصصی انتظار موعود ، سال هشتم ، شماره ۲۸ ، تابستان ۱۳۸۷ ، ص ۵۲
۳۰. مکارم شیرازی، ناصر ، تفسیر نمونه ، تهران : دارالکتب الاسلامیه ، ج ۳ ، ۱۳۷۴ ، ص ۱۱۷.
۳۱. آیات ولایت در قرآن ، قم : نشر نسل جوان ، ۱۳۸۶،
۳۲. مهیار، رضا، فرهنگ أبجدی عربی- فارسی، تهران: کتب اسلامیه، ص ۵۸، واژه «سلم».
۳۳. محتشمیان ، مجید، طریق هدایت در کلام ولایت، تهران : نشر بین الملل، ۱۳۸۹.
۳۴. محمد، معین، فرهنگ فارسی معین ، ج ۱، تهران: امیرکبیر، ۱۳۶۰.
۳۵. محمدی، منوچهر، درآمدی تحلیلی بر انقلاب اسلامی ایران، تهران : مؤسسه نگاه معاصر، ۱۳۸۱.
۳۶. مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی ، حکومت اسلامی و ولایت فقیه در اندیشه‌ی امام خمینی(ره)، تهران : نشر مؤسسه‌ی تنظیم آثار امام خمینی، چاپ اول، ۱۳۸۴.
۳۷. مشیرزاده، حمیرا ، «نگرشی اجمالی به نظریه‌های انقلاب در علوم اجتماعی، انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن»، مجموعه مقالات (۱)، قم : نشر معاونت امور اساتید، ۱۳۸۶.
۳۸. مصباح یزدی، محمد تقی، حکومت اسلامی و ولایت فقیه ، چاپ چهارم ، تهران : مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی ، زمستان ۱۳۷۵ .

۳۹. مطهری، مرتضی، پیرامون جمهوری اسلامی، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۶۸.

۴۰.، مجموعه آثار، قم : نشر صدرا ، ۱۳۸۶، ص ۳۱۴.

۴۱. موسوی خمینی ، روح الله ، وصیت نامه سیاسی امام ، قم : نشر هاجر ، ۱۳۸۵.

۴۲. میرمدرس، سیدموسی، جامعه برین، جستاری در جامعه ی مدنی و جامعه ی دینی، بوستان

کتاب قم، ۱۳۸۰.

۴۳. نوروزی ، محمد جواد، دست در دست صبح (انقلاب اسلامی)، دفتر نشر معارف، قم، چاپ

اول، ۱۳۹۱.